

АНОТАЦІЇ КУРСІВ
для підготовки доктора філософії
в аспірантурі Львівського національного університету імені Івана Франка
за спеціальністю 054 Соціологія

1. НОРМАТИВНІ ДИСЦИПЛІНИ

«Сучасні тенденції в соціології»

Мета: формування комплексу новітніх теоретичних знань і відповідних дослідницьких технологій, які відображають мультипарадигмальність сучасної соціології, множинність методів емпіричних досліджень швидкоплинних соціальних реалій та варіативність інтерпретацій отриманої соціологічної інформації.

Предмет: сучасне українське суспільство як відкрита дисипативна система з синергетичними характеристиками, а також стан дослідження її головних сфер в українській соціології з урахуванням новітніх тенденцій у соціологічному теоретизуванні та у процедурах емпіричного аналізу, можливостей і меж використання напрацювань зарубіжних соціологів для вивчення складної соціокультурної системи посткомуністичного типу.

Зміст навчальної дисципліни:

- Стан соціологічного теоретизування наприкінці ХХ ст.
- Обмеженість соціології першого і другого Модерну у поясненні і розумінні соціальних процесів та явищ з настанням ери глобалізації.
- Новітні тенденції у розвитку соціологічного знання та у розумінні предмету соціології наприкінці ХХ – на поч. ХХІ ст. Дебати довкола поняття «соціальне».
- Людство як складна соціокультурна мегасистема доби глобалізації, її характерні риси і можливі траєкторії розвитку в оцінках вітчизняних та зарубіжних соціологів.
- Дискусії в середовищі соціологів стосовно можливостей вивчення світової соціокультурної мегасистеми та форм її регіонального і локального побутування. Специфіка дослідження сучасних суспільств посткомуністичного типу в теоріях різного рівня.
- Сучасні концептуальні стратегії в соціології: головні тенденції та перспективи їхнього застосування у країнах «навздогінного розвитку».
- Новітні методи емпіричних досліджень та використання баз даних, їхнього аналізу та інтерпретації.

Місце дисципліни у структурі курсу: аспірант вивчає на третьому році навчання.

“Науковий семінар”

Мета: вдосконалення навичок представлення власних наукових результатів (у тому числі іноземною мовою), аналізі доповідей інших науковців щодо нових результатів, концепцій і теорій, кваліфікованому веденні наукових дискусій.

Предмет: нові результати, концепції, теорії, підготовка наукової доповіді (текст, презентація), відповіді на питання, ведення дискусії.

Місце дисципліни у структурі курсу: аспірант бере участь у науковому семінарі впродовж першого-четвертого років навчання.

2. ДИСЦИПЛІНИ ВІЛЬНОГО ВИБОРУ АСПІРАНТА

«Інтерфейси філософії та соціології»

Мета: Виявлення можливостей обміну сенсами між соціальною філософією та теоретичною соціологією з метою вироблення адекватної новим соціальним реаліям методології вищого гатунку як концептуально єдиного філософсько-соціологічного знання та подолання притаманної українській соціології фобії до теоретизування.

Предмет: концептуальне перехрещення предметних полів сучасних теорій соціальної філософії та теоретичної соціології в їхньому взаємозв'язку як конкретних випадків системного аналізу суспільного життя людей на різних рівнях наукової абстракції з метою вироблення комплексного міждисциплінарного локусу теоретизування, спроб самовизначення та соціетальної ідентифікації сьогочасного українського суспільства.

Зміст навчальної дисципліни:

- Дефіцит загальної соціологічної теорії на початку розвитку академічної соціології в незалежній Україні (1990-ті рр.).
- Соціологічна мода на структурний функціоналізм в українській соціології кінця 1990-х рр.
- Перехід від структури до культури як перспективи і головного пояснювального принципу у вітчизняній соціології у першій декаді XXI ст.
- Ситуація концептуального дефіциту та потреба методологічних пошуків нової загальнотеоретичної бази в сучасній українській соціології.
- Нові системно-теоретичні підходи до пояснення швидкоплинної соціальної реальності, спільні для соціальної філософії та теоретичної соціології.

Місце дисципліни у структурі курсу: аспіранти можуть обрати цю навчальну дисципліну на другому році навчання (3 семестр) серед дисциплін вільного вибору.

«Сучасне українське суспільство: соціологічний аналіз»

Мета: формування знань про особливості соціальних процесів, що відбуваються в українському суспільстві, різних сферах його життєдіяльності, пояснення логіки соціальних змін і дослідження факторів, що їх зумовлюють, за допомогою звернення до теоретичних та прикладних надбань сучасних соціологів. Ознайомлення здобувачів із дослідницькими пошуками відомих вітчизняних і зарубіжних соціологів, найвідоміших дослідницьких центрів щодо стану та перспектив розвитку українського суспільства; розкрити специфіку методології соціологічного дослідження українського суспільства та його складових; навчити самостійно аналізувати актуальні соціальні проблеми та тенденції розвитку українського суспільства.

Предмет: українське суспільство як об'єкт соціологічного аналізу.

Зміст курсу:

- Сучасне українське суспільство скрізь призму сучасних соціологічних теорій: трансформації, постмодерну, інформаційного суспільства, суспільства ризику, теорій соціальної стратифікації.
- Соціологічний аналіз економічної ситуації в Україні. Економічна культура та економічна поведінка (підприємництво та споживання). Особливості економічної поведінки українців.
- Політичні процеси України у контексті теорій політичної культури.
- Освіта, робота та зайнятість в соціологічному вимірі: українські реалії. Аналіз особливостей сучасного ринку праці та його тенденцій.
- Соціокультурні тренди через призму українського суспільства. Україна: сучасний соціокультурний контекст та релігійний вимір. Ціннісні орієнтації українців: аналіз результатів вітчизняних та міжнародних досліджень.

- Трансформаційні процеси в умовах становлення інформаційного суспільства. Інформатизаційні процеси в сучасному українському суспільстві. Інформаційні практики в повсякденній діяльності сучасних українців.
- Перспективи побудови громадянського суспільства в українському контексті: соціологічний аналіз.
- Комплексне соціологічне вимірювання демократії в Україні: аналіз основних показників.
- Україна як суб'єкт соціологічного міжнародного дослідницького співтовариства: порівняльні дослідження за участі України. Міжнародні соціологічні проекти (ESS, ISSP та ін.).
- Розвиток України в регіональній перспективі: політичні, економічні, соціальні проблеми регіоналізації.

Місце у структурно-логічній схемі: аспіранти можуть обрати цю навчальну дисципліну на другому році навчання (3 семестр) серед дисциплін вільного вибору.

“Аналітичні моделі дослідження сучасних соціальних проблем”

Метою курсу є: сформувати знання про дисциплінарні особливості інтерпретації соціальних проблем та особливості соціологічних підходів до визначення чинників формування і засобів регулювання соціальних проблем на мікро- та макрорівні; ознайомити аспірантів з засадами концептуалізації аналітичних моделей вивчення соціальних механізмів, феноменів, структур та контекстів; сформувати навички синтезу теорій, методологій, методик та контекстуальних даних у аналітичні моделі; сформувати у аспірантів навички генерування нового знання на основі застосування аналітичних моделей та його імплементацію в підходи до рішень, політик націлених на вирішення соціальних проблем; сформувати практичні навички із діагностування соціальних проблем та репрезентації результатів соціологічних досліджень соціальних проблем у експертному, академічному та медіа середовищі.

Предмет: Курс включає цикл лекцій та практичних занять, що розкривають загальний зміст та логіку побудови теоретичних понять соціологічного дослідження соціальних проблем із використанням методів активного навчання. Предметом опанування є аналітичні моделі дослідження сучасних соціальних проблем.

Зміст курсу:

- Поняття «соціальна проблема». Генеза та дисциплінарні особливості наукового дискурсу щодо визначення суті та чинників формування соціальних проблем.
- Соціальні проблеми з мікрорівневої перспективи у соціології. Соціально-психологічний вимір чинників та наслідків соціальних проблем.
- Соціальні проблеми з перспективи соціологічних теорій макрорівня. Соціальні проблеми у вимірі соціальної стратифікації та масової свідомості.
- Соціальні проблеми з інституційно-організаційної перспективи. Організаційні, корпоративні та урядові проблеми.
- Конструювання соціальних проблем, фреймування та творення порядку денного (англ. agenda setting) академічними, політичними та медіа- засобами.
- Методичні та етичні аспекти соціологічного дослідження соціальних проблем.
- Особливості репрезентації результатів дослідження соціальних проблем у експертному, академічному, публічному середовищі.

Місце дисципліни у структурі курсу: аспіранти можуть обрати цю навчальну дисципліну на другому році навчання (3 семестр) серед дисциплін вільного вибору.

“Праксеологія соціальних проблем ”

Мета: формування необхідних теоретичних знань і практичних навиків, які дозволять неупереджено підійти до дослідження актуальних соціальних проблем, враховуючи новітні підходи у сфері соціоінженерної та соціотехнологічної діяльності.

Предмет: теоретичні основи та особливості реалізації сучасної праксеології з використанням основ соціоінженерної та соціотехнологічної діяльності до аналізу та розв'язку соціальних проблем.

Зміст курсу:

- Дефініція праксеології. Історичні, філософські та соціологічні витоки сучасної праксеології.
- Принципи та функції праксеології. Практика в системі соціологічного знання. Невирішені проблеми праксеології.
- Методологія праксеологічного наукового пошуку. Методи і техніки праксеології.
- Практика як соціоінженерна діяльність.
- Практика у вимірі соціально-технологічного дискурсу.
- Практика та проблеми соціальної експертизи суспільних явищ та процесів.
- Прикладна практика: виклики суспільства
- Соціальна ефективність праксеологічного підходу.

Місце дисципліни у структурі курсу: аспіранти можуть обрати цю навчальну дисципліну на другому році навчання (4 семестр) серед дисциплін вільного вибору.

“Управління соціальним і гуманітарним розвитком”

Мета: формування теоретичних знань і практичних навиків у сфері соціального і гуманітарного розвитку суспільства, окреслення сучасних підходів до розуміння та вирішення соціальних і гуманітарних проблем.

Предмет: теоретичні засади, завдання, функції, основні механізми та напрями реалізації соціальної і гуманітарної політики держави, особливості управління процесами соціального і гуманітарного розвитку, тенденції розвитку світової соціальної політики.

Зміст курсу:

- Особливості управління процесами соціального і гуманітарного розвитку.
- Сутність, зміст та складові соціального розвитку.
- Концептуальні засади соціальної політики в Україні.
- Соціальний захист та соціальна безпека.
- Політика держави у сфері гуманітарного розвитку.
- Рівень людського розвитку як інтегральний показник ефективності соціальної і гуманітарної політики держави.
- Теорія і практика соціальної роботи.
- Тенденції розвитку світової соціальної політики.

Місце дисципліни у структурі курсу: аспіранти можуть обрати цю навчальну дисципліну на другому році навчання (4 семестр) серед дисциплін вільного вибору.

“Сучасні методи збору соціологічної інформації”

Мета: формування необхідних теоретичних знань і практичних навиків, які дозволять застосовувати сучасні методи збору соціологічної інформації, здійснювати планування та управління дослідницькими проектами з їх використанням.

Предмет: теоретико-методологічні, методичні, технологічні та процедурні засади застосування сучасних методів збору соціологічної інформації

Зміст курсу:

- Можливості та обмеження різних методів збору соціологічної інформації в сучасних умовах.
- Структура інноваційних методів, методик, технік та процедур у методичному забезпеченні сучасних соціологічних досліджень.
- Використання автоматизованих та самонавчальних систем при застосуванні різних методів збору соціологічної інформації.
- Використання цифрових технологій при зборі соціологічної інформації.
- Цифровий простір як експлікація фізичного соціального простору та нові можливості збору соціологічної інформації.

Місце дисципліни у структурі курсу: аспіранти можуть обрати цю навчальну дисципліну на другому році навчання (4 семестр) серед дисциплін вільного вибору.

«Методологія підготовки наукової публікації»

Мета: розкрити етапи, зміст підготовки та написання наукових праць з соціології; сформулювати теоретичні знання й практичні навички підготовки наукових публікацій з соціології; проаналізувати основні види наукових публікацій з соціології; охарактеризувати вимоги до підготовки тексту наукових публікацій та правила їх оформлення.

Предмет: теорія й методика наукового дослідження, основні засади підготовки наукового тексту, основні види наукових публікацій з соціології, вимоги до написання й оформлення наукових публікацій з соціології.

Зміст курсу:

- Методологія та методи наукового дослідження (поняття, функції, структура).
- Загальна методика виконання наукового (дисертаційного) дослідження.
- Наукова публікація: поняття, функції, основні види.
- Наукова монографія: види та композиційна структура.
- Наукова стаття: вимоги до написання.
- Тези наукової доповіді (повідомлення).
- Наукова доповідь (повідомлення).
- Автореферат дисертації.
- Правила оформлення публікацій.

Місце дисципліни у структурі курсу: аспіранти вивчають на другому році навчання.